

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 6. do 10. decembra 2003. godine, donijela je

ODLUKU

I

Mjesto i ostaci graditeljske cjeline Džamije na Hisetima (Mehdi-begove džamije) u Banjoj Luci proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čini mjesto džamije, džamijski harem sa nišanima i mezarje preko puta džamije.

Nacionalni spomenik obuhvata zemljište označeno kao k.č. br. 2601 i 2144 (novi premjer), što odgovara k.č. br. 99/14 i 98/9 (stari premjer), k.o. Banja Luka VIII-13, općina Banja Luka, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik primjenjuju se mjere zaštite i rehabilitacije utvrđene Zakonom o sprovođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 9/02).

II

Vlada Republike Srpske dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju, prezentaciju i rehabilitaciju nacionalnog spomenika.

Vlada Republike Srpske dužna je osigurati finansijske i tehničke uvjete za izradu i provedbu tehničke dokumentacije za rehabilitaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će uvjete i osigurati sredstva za izradu i postavljanje informacione ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

Potrebno je osigurati provođenje sljedećih mjera:

- Džamija na Hisetima (Mehdi-begova džamija) bit će rehabilitirana na izvornoj lokaciji, u izvornom obliku, iste veličine, od istog ili istovrsnog materijala, primjenom istih tehnoloških pristupa u najvećoj mogućoj mjeri, a na osnovi dokumentacije o njenom obliku iz 1969. godine, koja je sastavni dio ove odluke;

- izvršiti dokumentiranje epigrafske građe mezarja, uređenje harema i sanaciju oštećenih nišana i sanduka (sarkofaga);
- ograditi prostor džamije i harema drvenom ogradom, kako je to izvorno rađeno, a korištenjem principa analogije.

IV

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti koji su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

V

Svako, a posebno nadležni organi Republike Srpske, gradske i općinske službe suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu i rehabilitaciju.

VI

Ova odluka dostavit će se Vladi Republike Srpske, ministarstvu nadležnom za prostorno uređenje u Republici Srpskoj, nadležnoj službi zaštite naslijeđa na nivou Republike Srpske i općinskim organima uprave nadležnim za poslove urbanizma i katastra radi provođenja mjera utvrđenih u tač. II - V ove odluke i nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web stranici Komisije (<http://www.aneks8komisija.com.ba>).

VIII

Prema članu V, stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

IX

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u «Službenom glasniku BiH».

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović, Ljiljana Ševo i Tina Wik.

Predsjedavajuća Komisije

Ljiljana Ševo

Broj: 07-6-1071/03-1
6. decembra 2003. godine
Sarajevo

O b r a z l o Ź e n j e

Na osnovi Zakona o provedbi odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, član 2. stav 1. "nacionalni spomenik" je dobro koje je Komisija proglasila nacionalnim spomenikom, u skladu sa članovima V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Komisija je primila peticiju od strane IZ BiH Medžlisa Banja Luka, dana 27. 08. 2002. godine. U skladu sa odredbama zakona, a na osnovi člana V Aneksa 8. i člana 35. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, Komisija je pristupila provođenju postupka za donošenje konačne odluke za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U postupku koji prethodni donošenju konačne odluke o proglašenju, izvršen je uvid u:

- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući i opis i fotografije, podatke o oštećenjima u toku rata, podatke o intervencijama na restauraciji ili drugoj vrsti radova na dobru, itd.,
- sadašnje stanje dobra, dokumentaciju o lokaciji imovine i sadašnjem vlasniku i korisniku dobra (Općina Banja Luka: kopija katastarskog plana, zemljišnoknjižni izvadak),
- historijsku, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru, koja je data u popisu korištenja dokumentacije u sklopu ove odluke.

Na osnovi uvida u prikupljenu dokumentaciju i sadašnje stanje dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

Džamija na Hisetima nalazi se na lijevoj obali Vrbasa, na pola puta između Donjeg i Gornjeg Šehera, u Kozarskoj ulici u Banjoj Luci i vlasništvo je Odbora Islamske vjerske zajednice Banja Luka.

Historijski podaci

U popisu bosanskog sanžaka iz 1604. godine¹, ne spominje se Mehdi-begova mahala. Mehdi-beg džamija je vjerovatno nastala početkom XVII vijeka pošto

¹ Opširni popis bosanskog sanžaka iz 1604. godine, Sv. III (Naziv originala: Defter-i-mufassal-i liva-i Bosna cild salis, Ankara, Tapu Kadastro, Kuyûd-1 Kadîme Arşivi TD 479), Sarajevo: Bošnjacki institut Zûrich, Odjel Sarajevo: Orijentalni institut, 2000.

se ime osnivača džamije nalazi upisano na vakufnami Sefer-spahije iz 1618. godine².

U popisu banjalučkih mahala i kuća iz 1851. godine spominje se i Mehdi-begova mahala, koja, u to vrijeme, ima 47 kuća i čijim stanovnicima je bila određena suma od 4230 groša poreza³. U 17. vijeku Hiseta su bila gusto naseljena⁴.

Drugi podaci o Mehdi-begu, u historijskoj dokumentaciji nisu poznati.

2. Opis dobra

Džamija pripada tipu jednodostornih džamija sa četvorovodnim krovom i drvenom munarom. Prema stanju iz 1983. godine, u Banjoj Luci je bilo ukupno osam džamija sa drvenom munarom, šest u Donjem Šeheru, a dvije u Novoseliji (Bećirbegović, 1999, str. 125-126).

Mehdi-begova džamija (dimenzije molitvenog prostora 7.60x9.40 metara) uz Sefer-begovu (dimenzije molitvenog prostora 7.20x8.00 metara) i Hadži Osmanovu (dimenzije molitvenog prostora 7.30x7.30 metara) i džamiju Salihiju, pripada grupi džamija sa drvenom munarom koje su imale veće dimenzije centralnog molitvenog prostora (Bećirbegović, 1999, str. 125-126). Mehdi-beg džamija je bila najveća džamija sa drvenom munarom u Banjoj Luci. Vanjski horizontalni gabariti objekta su, prema geodetskoj karti⁵, cca 8.90x15.00 metara. Dimenzije unutrašnjeg molitvenog prostora, prema podacima navedenim u drugom dostupnom pisanom izvoru, su bile 920 x 740 x 440 cm (dužina x širina x visina)⁶.

Sofe ispred objekta su bile zazidane poslije drugog svjetskog rata⁷.

² Osim najznačajnijih vakufnama (Sofi Mehmed-paše i Ferhad-paše Sokolovića), koje predstavljaju svojevrsno svjedočanstvo o graditeljskim djelatnostima u Banja Luci u periodu bosanskog pašaluka, postoji određen broj vakufnama vezanih za izgradnju objekata u Banja Luci u periodu od 17. do 20. vijeka.

U vakufnami Sefer-spahije iz 1618. godine (original u Zbirci orijentalnih rukopisa, Manuscripta turcica, Orijentalni institut u Sarajevu), kao jedan od svjedoka, potpisan je i Mehdi-beg, koji je najvjerovatnije i vakif istoimene džamije na Hisetima (Husedžinović, 1990, str. 95-115).

³ podatak preuzet iz dokumenta (akv.br. 139, folio 6a) pohranjenog u Državnom arhivu u Sarajevu (Bejtić, 1953, str. 115).

⁴ " U Banjoj Luci postoji i danas predaja da je u jednu džamiju na Hisetima, od koje se još mihrab doskora vidio, dolazilo uvečer na jaciju po sedamdeset fenjera, što bi također kazivalo, da je taj kraj nekad bio doista dobro naseljen." (Bejtić, 1953, str. 91).

⁵ podaci o vanjskim gabaritnim mjerama Mehdi begove džamije preuzeti su sa karte (Republička geodetska uprava BiH, Katastarska općina Banja Luka VIII-13, list 127, Razmjera 1:1000, 1978. godina).

⁶ podatak sa crteža preuzet iz studije **Banja Luka, Urbanistički plan, Dokumentacija, Historijski razvoj i naslijeđe, Kulturno-historijsko naslijeđe, Urbanistički zavod Banja Luka, 1975.**

⁷ podatak o zaziđivanju prostora vanjskih sofa, na posredan način potvrđuje opis portala ulaznih vrata: "...Mehdi-begova i Sefer-begova džamija imaju portale sa naglašenim okvirom i visokim lukom kao kod Ferhadije džamije." (Bećirbegović, 1999, str. 126).

Na zidovima centralnog prostora džamije, prozori su bili postavljeni u dva reda, dok je na bočnim fasadama sofa bio postavljen po jedan prozor, koji je , visinski, prolazio kroz dvije etaže. Prozori su pravokutni i nemaju posebnu obradu. Prozori u prizemlju su, sa vanjske strane, bili zaštićeni vertikalnim letvicama.

U dispozicionom smislu, primjenjeno je tlocrtno rješenje sa dubokim prednjim mahfilom⁸ (dubina mahfila iznosi 3,60 metara, dok je kod ostalih banjalučkih džamija sa drvenom munarom iznosila 1.2 do 2.7 metara)⁹. Mahfil je ležao na dva reda drvenih stubova (u svakom redu bila su postavljena po četiri stuba postavljena na međurazmacima od cca 115-120 cm)¹⁰, nije imao istak za mujezina i bio je postavljen duž sjeverozapadnog zida objekta iznad ulaza.

Džamija je bila okrećena u bijelo izvana i iznutra, a zidovi su, prema dostupnoj skici¹¹, imali debljinu oko cca 75 cm.

Krov je imao drvenu krovnu konstrukciju, bio je četverovodan i pokriven biber crijepom sa dvostrukim preklpom¹², na grebenima bio pokriven sljemenjacima, a na strehama su bili postavljeni oluci. Stropna konstrukcija je bila sa drvenim gredama. Na dostupnoj fotografiji¹³ enterijera džamije, vidljiva je greda -"okagača"¹⁴ postavljena ispod stropnih greda tavanice centralnog prostora, a u pravcu ulazni portal-mimber¹⁵.

Objekat je imao posebno lijepo izrađen kameni¹⁶ mihrab sa četiri reda pravih, precizno izvedenih stalaktita i arkadnim frizom sa 5 vertikalnih žlijebova i ukrasnom jabukom na vrhu. Krunski dio mihraba bio je dekorisan stilizovanim biljnim motivima (listovi i cvjetovi). Na središnjem dijelu krune mihraba nalazio

⁸ "Prema načinu postavljanja mahfila sve džamije sa drvenom munarom u Bosni možemo podijeliti u nekoliko grupa:

- objekti bez mahfila,
- objekti sa mahfilom duž jednog zid-prednji mahfil,
- objekti sa mahfilom duž dva zida,
- objekti sa mahfilom duž tri zida,
- objekti sa mahfilom u potkrovlju i
- objekti sa mahfilom u dva nivoa...

U velikoj grupi džamija koje imaju prednji mahfil mogu se izdvojiti dvije podskupine, jedna ima prednji mahfil srednje ili normalne dubine koji pokriva 1/4 - 1/3, a druga ima duboki mahfil koji pokriva 1/3- 2/3 prostora za molitvu (Bećirbegović, 1999, str. 58-63).

⁹ Bećirbegović, 1999, str. 125.

¹⁰ prema crtežu-skici iz studije **Banja Luka, Urbanistički plan, Dokumentacija, Historijski razvoj i naslijeđe, Kulturno-historijsko naslijeđe, Urbanistički zavod Banja Luka, 1975.**

¹¹ isto kao pod 7)

¹² na raspoloživoj fotografiji je vidljivo da su redovi crepova bili veoma gusto postavljeni (izvor: iz dokumentacije Dr. Sabire Husedžinović).

¹³ (izvor: fotografija iz dokumentacije Dr. Sabire Husedžinović)

¹⁴ greda koja je postavljena upravno na pravac pružanja stropnih greda i ima funkciju preuzimanja dijela njihovog opterećenja; obično se postavlja u sredini nosivog raspona stropnih greda.

¹⁵ Na osnovu položaja grede "okagače" mogu se izvući dva zaključka:

- 1) da su stropne grede tavanice centralnog prostora bile postavljene preko kraćeg raspona,
- 2) da je kod konstrukcije drvenog krovišta bio primijenjen sistem stolica.

¹⁶ "...Upotreba kamena pri gradnji banjalučkih džamija omogućila je izvedbu preciznih stalaktitnih ukrasa." (Bećirbegović, 1999, str. 154).

se ispisan ajet iz Kur'ana na. Desno od mihraba, postavljen uz jugozapadni zid, nalazio se drveni mimber. Mimber je bio jednostavnije obrade sa baldahinom i devet stepenika i prolazom. Krunski dio mimbera je bio dekorativno obrađen, sa ispisanim ajetom iz Kur'ana. Ulazni otvor bio je zasveden sa prelomljenim lukom. Izgled bočnih stranica ograde stepeništa, kao i bočnih stranica mimbera raščanjen je jednostavnim pravolinijskim geometrijskim formama¹⁷. Iznad podijuma mimbera je pokrov oslonjen na četiri stuba. Kapa mimbera je bila kubusnog oblika.

Munara je bila drvena, izlazila je iz krova, imala je pokriveno šerefe, a alem je imao dvije jabuke¹⁸. Munara je imala male otvore na šerefi, tzv. "slijepe" munare (Bećirbegović, 1999, str. 126). Prema pisanim izvorima, skoro sve drvene munare banjalučkih džamija su imale osmougaoni oblik, a visina im je bila oko 8 metara (visina mjerena od podnice tavana do alema munare). Šerefa munara je bile malo proširena (za cca 10 cm), a sve munare su bile veoma jednostavne bez ikakvih ukrasa (Bećirbegović, 1999, str. 126).

Na osnovu dostupne skice¹⁹ moguće je odrediti referentne dimenzije fasade objekta. Visine, mjerene od terena do: strehe krova na sjeverozapadnoj strani je cca 4.85 metara, sljemena krova cca 9 metara, a do alema munare bila je cca 15.20 metara. Nagib krovnih ravni je bio cca 40 stepeni, širina tijela munare cca 175 cm, galerije cca 205 cm, a visina od podnice stropne konstrukcije džamije do alema munare cca 10 metara.

Munara je nekoliko puta mijenjana. Drvena munara je poslije Drugog svjetskog rata obložena limom, a poslije zemljotresa 1969. godine izvedena je betonska munara.

Uz džamiju je vrlo brzo nastao harem sa većim brojem nišana različitog hronološkog okvira nastajanja i različitih vrijednosti. Harem Mehdi-begove džamije podijeljen je ulicom u dva dijela. U dijelu harema uz džamiju nalazi se petnaestak nišana bez natpisa vidno oštećenih.

Nišan br. 1

Muški nišan sa turbanom, bez natpisa, pravougaone osnove 22x19 cm i visine 87 cm sa kamenim santračem dimenzija 86 x194x38 cm.

Nišan br. 2

Kameni nišan bez natpisa pravougaone osnove 22x19 cm i visine 55 cm.

Nišan br. 3

Mezar bez nišana sa kamenim santračem čija je lijeva strana pukla i djelimično oborena, dimenzija 115x225x53 cm.

Nišan br. 4

¹⁷ ostvareno postavljanjem tamnije obojenim daskama postavljenim na svijetlo bojenoj pozadini.

¹⁸ (izvor: fotografija iz dokumentacije Dr. Sabire Husedžinović).

¹⁹ prema crtežu-skici iz studije **Banja Luka, Urbanistički plan, Dokumentacija, Historijski razvoj i naslijeđe, Kulturno-historijsko naslijeđe, Urbanistički zavod Banja Luka, 1975.**

Mazar na kojem su samo vidljivi ostaci kamenog santrača.

Nišan br. 5

Kameni uzlgavni nišan, oštećen, dimenzija 21x9x36 cm na mezaru koji je opasan kamenim santračem dimenzija 90x218x40 cm.

Nišan br. 6

Ostaci kamenog santrača na mezaru čiji nišan sa turbanom potpuno utonuo u zemlju.

Nišan br. 7

Mali kameni nišan dimenzija 13x13x75 cm na mezaru koji je oivičen kamenim santračem dimenzija 70x136x40 cm.

Nišan br. 8

Mali kameni nišan dimenzija 15x17x38 cm na mezaru koji je oivičen kamenim santračem dimenzija 60x155x50 cm.

Nišan br. 9

Mezar sa oštećenim nišanom i santračem. Kameni nišan koji leži na zemlji je dimenzija 12x12x34 cm, a santrač je dimenzija 90x190x25 cm.

Nišan br. 10

Muški kameni nišan sa turbanom u gužve i cik-cak linijom uklesanom na vrhu osnove nišana koja ukazuje da je rahmetlija bio hadžija. Nišan dimenzija 16x16x90 cm je postavljen na visoki kameni santrač dimenzija 194x78x100 cm koji je poklopljen kamenom pločom profilisanom na rubovima i napola prepolovljenom.

Nišan br. 11

Mezar na kojem su vidljivi ostaci kamenog santrača zaraslog u šiblje.

Nišan br. 12

Sedreni oštećeni nišan dimenzija 19x9x80 cm.

Nišan br. 13

Sedreni osmougaoni nišan sa piramidalnim završetkom dimenzija 1x6,5x45 cm.

Nišan br. 14

Muški nišan sa turbanom pravougaone osnove 15x13x80 cm sa natpisom na turskom jeziku.

هو الحي الباقي المرحوم و المغفور محتاج الي رحمة ربه الغفور دار فنا دن دار بقايه ارتحال ايدن بنالوقهلي
عليجاق الحاج محمدك روحجون الفاتحة سنة 1216

On je Živi i Vječni. Pomilovani i oprosteni, potrebni milosti Gospodara svoga koji prašta Banjalučanin Aličak hadži Mehmed koji preseli iz ove prolazne kuće u vječnu kuću. Fatiha za njegovu dušu. Godina 1216 (1801/1802).

U drugom većem dijelu harema, u mezarju situiranom sa druge strane Kozarske ulice (k.č. br. 2144, k.o. Banja Luka VIII-13, po novom premjeru, odnosno k.č. br. 98/9, po starom premjeru) su uglavnom nišani novijeg datuma.

Nišan br. 15

Stari nožni nišan od sedre dimenzija 20x9x72 cm. Na mezarju su vidljivi i ostaci kamenog santrača.

Nišan br. 16

Muški nišan sa turbanom kvadratne osnove 15x15 cm i visine 70 cm, bez natpisa.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Objekat nije bio obuhvaćen zaštitom niti upisan u Registar spomenika.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Nisu vršeni istraživačko-konzervatorski radovi.

Intervencije na objektu vršene su od strane džematlija.

Sofe ispred objekta su bile zatvorene zidovima od opeke, poslije Drugog svjetskog rata.

Drvena munara je poslije Drugog svjetskog rata obložena limom, a poslije zemljotresa 1969. godine izvedena je betonska munara²⁰.

3. Sadašnje stanje dobra

Objekat je miniran i porušen 04.07.1993. godine²¹ a lokalitet djelimično raščišćen.

Nišani u haremu se nalaze u lošem stanju, oštećeni, utonuli u zemlju.

Prilikom uviđaja na terenu, izvršenog u novembru 2003. godine, ustanovljeno je da su izgrađeni betonski temelji budućeg objekta (vanjskih gabarita cca 9x15 metara; debljine temeljnih zidova cca 35 cm; visina postamenta cca 80 cm). Izveden je i unutrašnji temeljni zid na udaljenosti od cca 380 cm od sjeverozapadnog ulaznog zida. Po vrhu temeljnih zidova izvedeni su armiranobetonski horizontalni serklaži, a ostavljene vertikalne armaturne veze budućih serklaža, pozicioniranih na sučeljavanjima temeljnih zidova i u potezima između ovih sučeljavanja, upućuju na zaključak da je predviđeno zidanje objekta sa vertikalnim armiranobetonskim serklažima.

²⁰ elaborat Dr. Sabire Husedžinović.

²¹ Elaborat Banjalučkog muftijstva o stanju islamske zajednice, sakralnih i kulturnih objekta i vakufske imovine, Banja Luka, april 2000, str. 27.

Parcela harema, jugozapadno od objekta džamije, ograđena je mrežom od pletene žice postavljene na prefabricirane betonske stubove.

III - ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom ("Službeni glasnik BiH", br.33/02 i 15/03), Komisija je donijela odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

A. Vremensko određenje,

B. Historijska vrijednost

E. Simbolička vrijednost,

E.II. Sakralna vrijednost,

E.V.Značaj za identitet grupe ljudi.

Sastavni dio ove odluke su:

- kopija katastarskog plana,
- z.k. izvadak, posjedovni list,
- fotodokumentacija,
- grafički prilozi.

Korištena literatura:

U toku vođenja postupka proglašenja mjesta i ostataka Hiseta džamije u Banjoj Luci nacionalnim spomenikom BiH, korištena je sljedeća literatura:

- 1953. Bejtić, Alija, *Banja Luka pod turskom vladavinom, Arhitektura i teritorijalni razvitak grada u 16. i 17. vijeku*, Naše starine I (Godišnjak Zavoda za zaštitu spomenika kulture SR Bosne i Hercegovine), Sarajevo.
- 1975. Banja Luka, Urbanistički plan, Dokumentacija, Historijski razvoj i naslijeđe, Kulturno-historijsko naslijeđe, Urbanistički zavod Banja Luka.
- 1990. Husedžinović, Sabira, *Vakufname-značajni historijski izvori za upoznavanje urbane topografije Banjaluke XVI-XIX vijeka*, Glasnik arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine, god. 30, Sarajevo.
- 1998. Mujezinović, Mehmed, *Islamska epigrafika Bosne i Hercegovine*, Knjiga 2, Istočna i centralna Bosna, 3. izdanje, Sarajevo.
- 1999. Bećirbegović, Madžida, *Džamije sa drvenom munarom u Bosni i Hercegovini*, 2. izd., Sarajevo.
- Arhitektonska dokumentacija nastala do 1995 (izvor: crteži preuzeti od Dr. Sabire Husedžinović).

- april 2000. Elaborat Banjalučkog muftijstva o stanju islamske zajednice, sakralnih i kulturnih objekta i vakufske imovine, Banja Luka.
- 2000. Opširni popis bosanskog sanžaka iz 1604. godine, Sv. III (Naziv originala: Defter-i-mufassal-i liva-i Bosna cild salis, Ankara, Tapu Kadastro, Kuyûd-1 Kadîme Arşivi TD 479), Sarajevo: Bošnjački institut Zûrich, Odjel Sarajevo: Orijentalni institut.
- 2003. Husedžinović, Sabira, elaborat o mjestu i ostacima džamije na Hisetima (Mehdi-begove džamije) izrađen za Komisiju za očuvanje nacionalnih spomenika na osnovi građe u rukopisu neobjavljene knjige: «Dokumenti opstanka, džamije u Banjoj Luci».

Nosilac istraživanja i izrade Prijedloga odluke:

*Prof. dr. Sabira Husedžinović, vanjski saradnik
Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika*

Učesnici u istraživanju i izradi Prijedloga odluke:

- *Emir Softić, diplomirani inženjer arhitekture,
saradnik za spomenike graditeljskog naslijeđa
u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika*
- *Hazim Numanagić, diplomirani orijentalista, vanjski saradnik
Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika*